

Mezi Pádem a Rubikonem

aneb Od antiky k Mussolinimu (a zpět)

Exkurze KDDD do severní Itálie ve dnech 2. – 12. září 2022

Letošní italské putování nás povede na sever Apeninského poloostrova, do úrodných krajů při pobřeží Jaderského moře a v rozsáhlé nížině, jejímž středem protéká veletok Pád. Někdejší domovina Etrusků odjakživa lákala nájezdníky lačné po bohatství Itálie. Procházely tudy oddíly Keltů i Gótů a své státy tu načas vybudovali Langobardi i Byzantinci. Budeme projíždět po cestách, po nichž před námi táhly pluky Karla Velikého i císaře Fridricha Barbarossy podporovaného českým knížetem Vladislavem II. Během raného novověku se zde v krvavých bitvách vzájemně střetávala vojska francouzská a španělská doprovázená oddíly legendárních italských kondotiérů. Ještě později se do dějin těchto krajů zapsal Napoleon Bonaparte a po něm mimo jiné rakouský polní maršál a český šlechtic Josef Václav Radecký z Radče.

Navštívíme jih Benátska s Ravennou, která je skutečnou klenotnicí raně křesťanského umění. V elegantní Piacenze vstoupíme na půdu historické Emilie, na severu budeme obdivovat jedinečnou scenérii velkých jezer a v Miláně nenápadné půvaby italského „tajného hlavního města“. Seznámíme se s památkami, které po sobě zanechali pyšní a krutí velmožové z rodů Visconti, Sforza, Farnese či d'Este. A přesvědčíme se, že navzdory dramatickým válečným dějům v těchto končinách kvetlo i umění. Brescia ukrývá nejvýznamnější italské antické památky na sever od Říma a svébytná lombardská architektura je spojena s počátky křesťanství. Z Milána přišel do Říma geniální architekt Donato Bramante a své nejšťastnější tvůrčí období prožil v lombardské metropoli Leonardo da Vinci. Cesta od břehů Adrie do nitra Lombardie představuje současně fascinující pouť napříč patnácti stoletími evropské kultury.

Příprava a organizace exkurze, kontakty, informace:

prof. PhDr. Vít Vlnas, Ph.D. vit.vlnas@pedf.cuni.cz

Mgr. Helena Chalupová: helena.chalupova@gmail.com

PROGRAM EXKURZE

Pátek 2. 9.

Odjezd z Prahy v podvečerních hodinách (místo a čas budou stanoveny), noční přejezd do Itálie.

Sobota 3. 9.

FERRARA: někdejší sídlo vévodského rodu d'Este, město tvořené středověkou částí a plánovitě vybudovanou renesanční čtvrtí (Addizione Erculea) s působivými profánními stavbami (**Palazzo dei Diamanti**, **Palazzo Schifanoia** s freskami ferrarské školy).

Katedrála San Giorgio nese stylové znaky lombardského románského slohu a gotiky, renesanční zvonici navrhl Leon Battista Alberti. Středem historického jádra je mohutná pevnost **Castello Estense**.

Cesta podél delty Pádu a ubytování v kempu u Ravenny, podle okolností možnost koupání v Jaderském moři.

Neděle 4. 9.

CELODENNÍ PROHLÍDKA RAVENNY

Dnešní poklidné a nevelké město bývalo ve starověku hlavním římským válečným a obchodním přístavem na Jadranu a později i rezidencí západořímských císařů, ostrogótského krále Theodoricha Velikého a byzantských exarchů. Vzhledem k tomu, že po dobytí Langobardy (751) upadla Ravenna do praktické bezvýznamnosti, dochovaly se zde unikátní památky raně křesťanské civilizace. Proslulé jsou zejména mozaiky v architektonicky významných svatyních, centrále **San Vitale** a bazilice **Sant'Apollinare Nuovo**, někdejší dvorním kostele Theodoricha Velikého. Do staršího, pozdně císařského období spadá opulentně zdobené **mauzoleum Gally Placidie**, pozůstatek někdejšího palácového komplexu. Významné mozaiky se nalézají rovněž ve dvou baptisteriích a v kapli **Sant'Andrea**, která je součástí Arcibiskupského muzea. Vně městského jádra stojí slavná (a prázdná) **Theodorichova hrobka**, jejíž kupole je vytesána z jediného vápencového bloku.

Mimo město, v oblasti někdejšího přístavu, se nalézá jedna z nejkrásnějších byzantských sakrálních staveb, bazilika **Sant'Apollinare in Classe** z doby Justiniána I. (vysvěcena 549). Její mozaiky představují vrchol raně křesťanského území a snoubí se v nich západní umělecké vlivy s východními.

Pondělí 5. 9.

Ráno odjezd z kempu u Ravenny.

SIRMIONE: návštěva starobylého městečka malebně rozloženého na ostrohu vyběhající do jezera Lago di Garda, možnost návštěvy mj. středověkého hradu Scaligerů a vykopávek rozsáhlé římské vily, nesoucí jméno básníka Catulla.

S. MARTINO DELLA BATTAGLIA: památníky **bitvy u Solferina** (1859), rozhodujícího střetnutí druhé italské války za nezávislost, v níž francouzsko-sardinská vojska porazila rakouskou armádu pod osobním velením císaře Františka Josefa I.

Ubytování v kempu u Milána.

Úterý 6. 9.

BRESCIA: druhé největší lombardské město po Milánu, **Piazza della Vittoria** („vzorová“ fašistická architektura Mussoliniho éry), **Piazza del Foro:** nejvýznamnější archeologický areál v severní Itálii – mj. antický chrám Tempio Capitolino a římský amfiteátr. **Duomo Vecchio** a **Duomo Nuovo:** románský a barokní katedrální komplex na místě starokřesťanské baziliky; fresky od Moretta Romanina. **Broletto** (radnice z roku 1230), renesanční lodžie v benátském stylu (1492–1574, spoluúčast architektů Sansovina a Palladia).

Monasterio di San Salvatore e Santa Giulia: muzejní areál, jehož součástí jsou mj. pozůstatky luxusních antických rezidencí a raně románské svatyně; mezi exponáty se nachází mj. proslulá římská socha Niké a tzv. Desideriův kříž, respektive Kříž Gally Placidie (8./9. stol.).

BERGAMO: fascinující město situované na horském hřebeni nad řekou Serio, jehož urbanistickou podobu inspirovaly Benátky. **Palazzo della Ragione** ze 12. století a s renesančními freskami, náměstí **Piazza del Duomo:** trojlodní kostel S. Maria Maggiore (intarzie Lorenza Lotta) a **dóm** s pohřební kaplí rodiny Colleoni (jedinečná architektonická památka italské renesance) a freskami Giambattisty Tiepola.

Galleria dell'Accademia Carrara – významná obrazárna (Pisanello, Crivelli, Lorenzo Lotto, Mantegna, Giovanni Bellini a Botticelli, Tizian, Raffael a Perugino, Tiepolo, Guardi a Canaletto, Holbein, Dürer, Brueghel).

Středa 7. 9.

MONZA: dóm sv. Jana Křtitele, románská katedrála, k níž náleží pokladnice chovající železnou korunu lombardskou a jedinečnou sbírku raně křesťanského umění; klasicistní **Villa Reale**, zámek arcivévody Ferdinanda Rakouského, v části jeho parku byl 1922 vybudován slavný autodrom, dějiště závodů Formule 1.

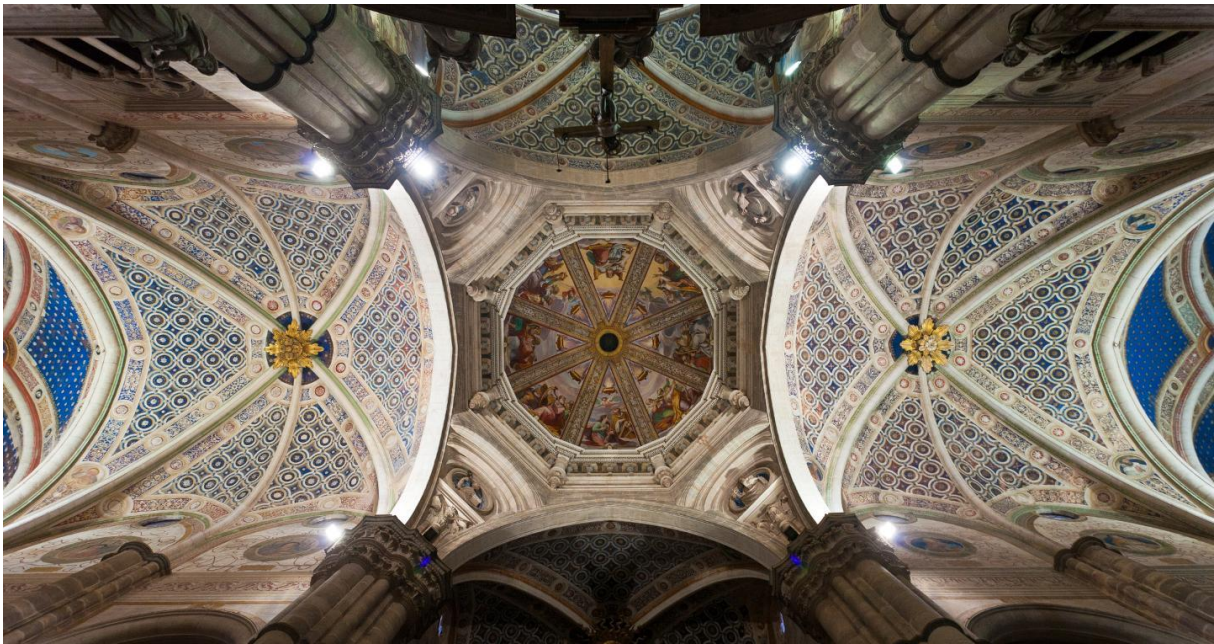
COMO: dóm s mistrovskými díly místní středověké sochařské školy („maestri comacini“), která výrazně ovlivnila i gotickou plastiku na sever od Alp. Kostel **S. Abbondio** v raně románském lombardském slohu. Reprezentativní ukázky moderní (a velmi elegantní) „fašistické“ architektury.

LAGO DI COMO: vyhlídková projížďka kolem jezera, podle možností zastávky v zajímavých místech na pobřeží (Villa Carlotta s malým muzeem a botanickou zahradou).

Čtvrtek 8. 9.

CERTOSA DI PAVIA: kartuziánský klášter, skvost pozdně gotické a renesanční architektury v Lombardii, mauzoleum milánského vévody Giana Galeazza Viscontiho a náhrobky dalších vévodů z rodů Viscontiů a Sforzů, mj. Ludovica il Moro a Beatrice d'Este.

PAVIA: bývalé hlavní kulturní a historické centrum Lombardie, místo korunovace langobardských vůdců, později Karla Velikého a Friedricha I. Barbarossy na lombardské krále. Dnes malebné město s mnoha středověkými památkami včetně rodových věží (je jich zde více než v toskánském S. Gimignano!). Chrám **San Michele** je charakteristickou ukázkou lombardské architektury 12. století s nádherným sochařsky zdobeným průčelím. Někdejší rezidence milánských vévodů **Castello Visconteo** utrpělo za bitvy o Pavii v roce 1525.

Pátek 9. 9.

CELODENNÍ PROHLÍDKA MILÁNA:

Katedrála Narození P. Marie: poslední velká stavba gotiky a jedna z největších katedrál na světě (po chrámu sv. Petra v Římě druhý největší kostel v Itálii). stavba byla zahájena roku 1386 za vévody Giana Galeazza Viscontiho a dokončena až ve 20. století.

Castello Sforzesco (architektura Bramante a Filarete): původně rezidence Viscontiů a Sforzů, později pevnost, dnes sídlo městských uměleckých sbírek, mj je zde Michelangelova Pietà Rondanini a výmalba stropu s motivem korun stromů od Leonarda da Vinci.

Středověké baziliky S. Simpliciano, San Lorenzo Maggiore a Sant' Ambrogio (Milánský zlatý oltář: skvělé dílo karolinského zlatnictví), **S. Maria presso S. Satiro** (iluzivní architektura od Bramanta), **Piazza Mercanti**, dochovaný středověký

urbanistický celek, opera **La Scala** (budova z let 1775–1778), **Galleria Vittorio Emanuele II** – slavná obchodní pasáž se skleněnou střechou z 19. století.

Pinacoteca di Brera: jedna z nevýznamnějších italských obrazáren prezentující například obrazy od architekta Bramanta, Mantegnovo Kladení do hrobu, Madonu od Bernardina Luiniho, Madonu vévody Montefeltra od Piera della Francesca, Raffaelovo Zasnoubení Panny Marie, Caravaggiovu Večeři v Emauzích ...

S. Maria delle Grazie (Bramantova architektura), bývalý klášterní refektář s freskou **Poslední večeře** od Leonarda da Vinci (pozn.: *návštěvu této památky se pokusíme v předstihu rezervovat, v okamžiku vydání itineráře to ale nemůžeme slíbit*).

Sobota 10. 9.

PIACENZA: někdejší římské město a později významné obchodní středisko které dalo spolu s Parmou jméno samostatnému státu, vévodství vytvořenému roku 1556 Ottaviem II. Farnese. Původně románský **dóm** se pyšní díly Guercina a Ludovica Carraciho. Barokizovaný chrám **San Savino** si uchoval románské jádro s nádhernými podlahovými mozaikami z 12. století dochovanými v kněžišti a v kryptě. Pro půvabný renesanční kostel **San Sisto** maloval Raffael slavnou Sixtinskou madonu, kterou v roce 1754 zakoupil saský kurfiřt August III. Na místě originálu, chovaného v Drážďanech, je umístěna kopie.

LODI: středověké městečko na řece Addě založené roku 1158 po zničení původního města (**Lodi Vecchio**) milánským vojskem. Lodi bylo v minulosti dějištěm řady historických událostí (např. mírová smlouva z Lodi 1454, bitva mezi Rakušany a Francouzi 1805). Osudy místa připomíná radnice **Palazzo Broletto** se sochařskými portréty dvou zakladatelů města, Gnaea Pompeia Strabona a císaře Fridricha Barbarossy. Kostel **Tempio Civico della Beata Vergine Incoronata** s oktogonální kupolí v bramantovském slohu náleží k mistrovským dílům lombardské renesanční architektury. Kostel **San Francesco** nese v průčelí gotickou rozetu, první svého druhu v severní Itálii.

Neděle 11. 9.

Ráno odjezd z kempu u Milána. Volný program ve městě podle časových možností (mj. možnost návštěvy zbylých pamětihodností dle pátečního programu).

Odpoledne odjezd z Milána, noční přejezd do Prahy.

Pondělí 12. 9.

Příjezd do Prahy v ranních hodinách.

